

FRANSCHÉ VLUCHTELINGEN TE KAMPEN NA DEN VREDE VAN UTRECHT (1713).

De Spaansche successie-oorlog woedde in het begin der 18e eeuw op verschillende fronten. In België hadden de geallieerde legers der Republiek en van Engeland den strijd aangebonden tegen den Franschen Koning; op 13 Augustus 1708 werd in het noorden van Frankrijk de stad Lille (= Rijssel) ingenomen en het garnizoen, dat de stad bezette, kreeg voor zijn geestelijke verzorging een Waalschen predikant. Velen durfden zich nu wederom openlijk tot het Protestantisme bekennen. Wel is waar was hun aantal in de stad Rijssel bijzonder gering, maar des te grooter was het op het omliggende platteland.

De predikant Chion, door den Raad van State naar Rijssel gezonden om zich van den toestand op de hoogte te stellen, schreef 6 April 1709 daarover een brief aan de Staten-Generaal, waarbij hij een lijst ¹⁾ voegde van de gezinnen in de dorpen Templeuve et Pevele, Louvy, Chisoin, Quesnoy, Frelinghien, Verlingehem, Wambrechies, Houppelines, Premecques, Marquette en Santes, die zich voor de Protestantsche religie hadden uitgesproken. In de stad Rijssel zelve bedroeg dit aantal slechts 7, maar van het omliggende platteland gaf hij een lijst van 206 gezinnen, omvattende 838 personen, kinderen inbegrepen, terwijl hij verklaarde met de samenstelling van dergelijke lijsten voor de overige dorpen in den omtrek van Rijssel bezig te zijn.

¹⁾ De bedoelde brief met de lijst dezer families is afgedrukt in het in noot ²⁾ vermelde artikel.

De vreugde zou echter van korten duur zijn. Bij de vrede van Utrecht, 11 April 1713 gesloten, werd de stad Rijssel en het omliggende platteland wederom aan den Koning van Frankrijk afgestaan. Velen maakten zich nu gereed, hunne woonplaatsen te verlaten, daar zij voorzagen, dat de vrije uitoefening van hun religie ten einde liep en zij aan de vervolgingen van den Franschen Koning zouden bloot staan. De Waalsche Synode riep daarom de hulp van de Staten-Generaal in. Zij wees er op, dat deze ongelukkigen — bijna allen bezitters van landerijen — hunne haardsteden hadden verlaten ter wille van het geloof en dat het de plicht was van de Staten-Generaal om hen zooveel als in hun macht was, te helpen.

Een groot gedeelte der vluchtelingen begaf zich naar Zeeuwsch-Vlaanderen en naar Amsterdam, terwijl ook een deel zich naar Overijssel, in het bijzonder naar Kampen, richtte.²⁾ De stad Kampen zag zich echter door de komst van deze vluchtelingen ten getale van 32 personen in een lastig parket gebracht. Zij richtte daarom 28 Augustus 1713 een schrijven aan Ridderschap en Steden, de Staten van Overijssel, met verzoek om een generale collecte in de provincie te mogen houden of wel een ander middel te mogen gebruiken, dat de Staten zouden kunnen goedvinden. De brief luidt als volgt:

Edele Mogende Heeren.

Ofschoon wij niet hebben willen afwesen de vluchtelingen uijt het Rhijssele ten getalle van twee ende dertigh, soo oude, jonge als kinderen bij provisie in onse stadt in te nemen ende te doen verplegen, vinden wij ons

²⁾ Het vorenstaande is ontleend aan een artikel: *La réforme à Lille durant l'occupation des alliés, 1708—1713* in het *Bulletin de la commission de l'histoire des églises Wallonnes*, deel V, blz. 1—18.

echter ten uyttersten verlegen, dieselve voor altoos alhier aan te houden ende t' alimenteeren, geconsidereert dieselve genoegsaam alle sijn sonder gelt, bij het boerenwerk opgevoedt, ende tot de traficq alhier g'exerceert wordende onnut ende onbequaem; waaromme wij — onses oordeels — vermeijnen dat dieselve ten platten lande van meerder dienst ende minder last van de provincie souden connen sijn, ende ook beter haar cost winnen.

Dogh vermits die menschen bij provisie — van alles ontbloot tot der tijdt mesures tot hare woonplaatse genomen sullen sijn — echter moeten subsisteren, hebben wij UEd. Mog. in consideratie ende overweginge moeten geven, off UEd. Moogende — neffens ons — niet redelik vinden, dat voor haar in dese provincie een generale collecte werde gedaan, het sij sulx geschiede bij omsendinge, off ook wel midderwijle door UEd. Mogende een ander middel tot derselver provisionele subsistentie tot de aanstaande vergaderinge van Ridderschap ende Steden werde uitgevonden, sijnde de burgermeester Tengnegel onsent wegen versoght, van derselver staat ende conditie aan UEd. Mogende breeder openinge te willen geven. Wij beveelen hiermede UEd. Mogende in Godes bescherminge ende blijven

Edele Moogende Heeren,
 UEd. Moogende goede vrunden,
 Borgermeesteren Schepenen ende
 Raaden der Stadt Campen,

ter zelve ordonnantie,

R. Lemker, secret.

Campen, den 28sten Augusti 1713.

P.S. Wij hebben op den 25sten deses een missive bijnaa

in gelijke termen gecoucheert over voorschr. subject
aan de Heere drost van Sallandt affgesonden.

In dezen brief, berustende in het Staten-archief, ligt nog
de lijst van personen, die naar Kampen waren gevlucht en
die vermoedelijk door burgemeester Tengnagel aan de Staten
is overgelegd. Zij moge hier eveneens een plaats vinden.

*Register der personen en familien, die van
Rijssel alhier in de provincie en in de stad
van Campen zijn aengeland.*

Pierre Cojet, oud 53 jaren
en Maria Françoise Roussel, zijn vrouw,
oud 63 jaren echtelyden

desselfs kinderen Maria Françoise, oud 22 jaren,
ende Maria Catarina Cojet, oud 19 jaren.
De laatste is tot Amsterdam om een huijre.

Jean d' Hiellu, oud 48 jaren en
Catarina Françoise Ruissine, oud 51 jaren
echtelyden

derselver kinderen
Maria Catarina, oud 19 jaren.
Pierre Anthoine, oud 17 jaren.
Anthoinette, oud 15 jaren.
Jean Battiste, oud 10 jaren.

Jaques Pinte, oud 50 jaren
Maria Coquad, oud 48 jaren
echtelyden

derselver kinderen

Maria Margerita, oud 7 jaren.

Jaques Pinte, oud 2 jaren.

Bartelemij le Grand, oud 46 jaren

Maria Angelicque de Lobel, oud 35 jaren

echtelyuden

derselver kinderen zijn

Jeanne Margarita, oud 14 jaren.

Bartelemi, oud 11 jaren.

Ysack, oud 3 jaren

Toutsaint le Grand, 1 jaar.

Alle tot boerenwerck bequaem.

Francois de la Haye, oud 68 jaren

Barbe Mayeur, oud 64 jaren

echtelyuden

desselfs kinderen

Jeanne, oud 36 jaren.

Pierre, oud 32 jaren.

Jaques, oud 30 jaren.

Marianne, oud 22 jaren.

Deze zijn tot Amsterdam sijck gebleven.

Mattieu, oud 24 jaren, is alhier tot Campen praesent,
tot boerenwerck bequaem.

Jean de la Haye, oud 64 jaren.

desselfs kinderen

Michel, oud 24 jaren

Maria, is tot Amsterdam om een huijre.

Maria Francoise, 22 jaren

tot boerenwerck bequaem.

Jaques Albret Buissine, weduwnaar, oud 53 jaren,
kan doordijn een stijven arm heeft niet arbeiden,
is tot Rijssel al van de Diaconie g'assisteert.

Anthoine Charles, oud 63 jaren

Maria Magdalena Dassonville, oud 63 jaren

echtelyden

desselfs kinderen

Jean Baptiste, oud 25 jaren.

Maria Anna, oud 30 jaren.

Maria Catarina, oud 28 jaren.

Maria Jeanne, oud 15 jaren.

Deze is van meeninge om na Zeelandt met zijn familie
te vertrecken, is een pellewever.

Met uitzondering van de laatstgenoemde, vinden wij al deze families terug op de hiervóór genoemde in het „Bulletin“ afgedrukte lijst en wel onder de nummers 140, 191, 196, 199 en 204—206 met dit verschil evenwel, dat men dáár niet de leeftijden, noch de namen van vrouw en kinderen vermeld vindt. Uit vergelijking van beide lijsten blijkt voorts, dat alle naar Kampen gekomen vluchtelingen uit het dorp Santes afkomstig waren met uitzondering van de familie Bartelemij le Grand, die uit Frélinghien kwam en de familie Charles, wier herkomst onbekend is.

De hierboven afgedrukte brief van Kampen aan de Staten van Overijssel gericht, kwam 14 September aldaar in behandeling en de Staten besloten een uitkeering ineens van f 150 aan de stad Kampen te geven tot onderstand van de vluchtelingen.

Wat er verder van hen is geworden, is mij niet gebleken. In de resolutien van Schepenen en Raden van Kampen en in die van Raad en Meente komt de kwestie in het geheel niet

ter sprake. Naar een vriendelijke mededeeling van de archivaris van Kampen vindt men hunne namen evenmin terug in het Waalsche doop- en trouwboek en in de begraafboeken, noch in de registers van overdrachten en van testamenten. Geconcludeerd moet dus worden, dat hun verblijf te Kampen slechts van tijdelijken aard is geweest en dat zij zich kort daarop elders hebben gevestigd.

Zwolle.

A. HAGA.

